

מצות צדקה

משל המוקם ב"ה שהכל שלו, כל מה שיש בזיהויו, כל ממונו וכל ענייני הגוף, הכל שייך להאריות והארה אינו אלא גבור על זה, אך שום בעלות אין לו דבר, וכך התן לו משלו שאתה ותלך שלו, וזה יסוד האמונה אצל יהודי, שאסור לו לונזר טמי ועטב ידי עשה לי את ההול הוה, אלא זאת דלק אני וככל אשר לי, שהוא בעצם אין לו כלום והכל נתן לו השيء, וממילא כל מה שהוא נתן אין זה��הו ואין לו שום שייכות לו, וזה שורש האמונה. וזה ענינה של מצות צדקה, שאבננס שורס כל הבעיות הוא אמונה כמ"ד (תהלים קיט) כל מצותך אמונה, אך יש מצות מיוחדות בהן כל מחות הבעיות היא אמונה, וכמו מצות שבת שכלה אמונה, כמ"ד כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביתם השבעי שבת ונגפשת, וכן שכלה שבת בוגר כל המצוות כיון שבת כולה אמונה, וכן גם מצות צדקה שורשה אמונה, וכך שכלה היא בוגר כל המצוות.

והנה איתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרק קדושים) בבב"י המשנה תנ' לו משלו, שנושא בספר מהר פנינים ששאלו לחכם אחד למה אין רואים בך סימן דאגה, שלעולם אין לך דואג ותמיד אתה מרוצה, והשיב, מפני שלא كنتי דבר ופקודתיך ודאגתי עליו, היינו שאתה יש לו לדאוג כדי אין לך כלום, לא كنتי כלום ואין בידי כלום, רק מה שהקב"ה נותן לו הרי אין זה שלו והוא נתן זה לך. שמא זה יאביד לו הרי אין זה שלו והוא נתן זה לך. נמצא שלעולם אין מודאג ותמיד מרוצה. ועוד בתב שם בספר תוי"י בשם ספר חסידים על מה"כ (תהלים סב) ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, דהנה כאשר עוברים יסורים על יהודי, שמתהדר בזוף או בממון, הריוו מודרך ומתכוון מעוננות, ולכוארה הרי מה שנחסר ממנו לא היה שלו שהקב"ה הוא שנותן לו זאת, אלא שהקב"ה רב חסד מחשב לו ואת כמעשיהם, כאלו זה שלו. ועיקר שכורו על ואת שמקבל היסורים באהבה ויודע שהקב"ה הוא

לא תאמץ את לבך ולא תקופץ את ידך מאחיך האבון וגוו נתון תנן לו ולא ירע לבך בתוך לו כי בכלל הדבר הזה יברך ה' אלקיך. כתוב הרמב"ם בהלכות מתנות עניים (פ"י ה"א), חיבורו אנו להזהר במצוות צדקה יותר מכל מצות עשה וכו', ואין כסא ישראל מתכוון וודת האמת עומדת אלא בצדקה שנא' ישראל ציון במשפט תפדה ושבייה בצדקה. ובגמרה שנאמר ציון במשפט תפדה ושבייה בצדקה. ובגמרא (ב"ב ט). אמרו שcola מצות צדקה כנגד כל המצוות. וראוי לברר מה גדוותה של מצות צדקה שcola כנגד כל המצוות, ומהו אין ישראל נגאלין אלא בצדקה דока. עוז"ב העניין המיוחד במצוות צדקה שלא ירע לבך בתוך לו, וכל' התנוך (מ' תעט), לעשות צדקה בשמחה ובטוב לבב. והרמב"ן בהוספותו על מנין המצוות להרמב"ם מנאנו במצוות ל"ת (ל"ת יז). וברמב"ם כתוב בה"ד שהנותן צדקה בסבר פנים רעות הפסיד וכוטו (ועי' באחרונים בעניין זה אי הנותן צדקה בלב רע עבר רק על לא ירע וטהבת (פרק פנהס) מביא דילך אין מברכים על מצות צדקה מפני שצורך ליתן בשמחה, וכיון שהמן עם אינם נתונים בשמחה על כן אין מבריכין על הצדקה. ובכל זה צ"ב,מאיlena מצות צדקה מכל מצות התורה טכארט מקיימן בפועל יצא ידי חובתו, ואם יש לו בחשבה לא טובה אין זה אלא פגם, ומהו במצוות צדקה מהשנת לבבו היא מגוף המצווה. וביתר צ"ב ע"פ מד"א שאפילו נתון צדקה כדי להתכבד, שיש לו פניה בקיום המצווה, קיים מצות צדקה ממש שהעניינה פמעשיהו, ומדוע כאשר ירע לבך הריוו במ"י שלא קיים את המצווה.

ובכל זה פאר לנו באור חדש כל ענינה של מצות צדקה, ששורש מצות צדקה הוא אמונה, כראתה באבות (פ"ג) רבי אלעזר איש ברתווא אומר תנ' לו משלו שאתה ושלך שלו וכון בדור הוא אומר כי מפרק הכל ומידך נתנו לך, ופרש רביינו יונה, שאיןנו נתן משלך לא מגופך ולא ממונך, אלא

ומקבל פניו שכינה שנאמר (תהלים יז) אני בצדך אחזה פניך, שבוכות מצות צדקה זוכים לגילוי שכינה. ובמדרש שוחרר טוב בפסוק זה איתא אני הצדך אחזה פניך, שאפילו רשעים שאין בידם אלא זכות של צדקה בלבד זוכין בה ומתקבלין פניו שכינה. ולכורה מ"ש מצות צדקה מכל המצאות. אלא שאמ מקיים מצות צדקה בשלמות, שאמונהו במלוא הבירות שאין זה הון ביתו אלא משלך הכל, עי"ז נגאל מרשו ומתעללה למדרגות העליונות ביותר, מתוך שהגיע לשלוות האמונה בהשגה העליונה שחכל מהשיית.

ועפ"ז י"ל מד"א בליקוטי תורה להאריזו"ל עה"פ (תהלים קיב) וצדクトו עומדת לעד, שאף שעבירה מכבה מצוה אין עבירה מכבה צדקה. ולכורה הרי צדקה היא ג"כ מצוה, אכן ע"פ האמור שיסוד הצדקה הוא אמונה יתבארו הדברים, דעתן עבירה מכבה מצוה הכוונה על חלק המצואהishi נהייה דבוק בהשיית על ידה, שאם עובר אח"כ עבירה הריזו נרגן מפריד אלף, שמנתנק עי"ז מהשיית, וזה מכבה את המצואה, אבל כח בהירות האמונה שום כח שבועלים אינו יכול לכבות זאת. ולכן מצות צדקה שורשה אמונה נאמר בה וצדקתו עומדת לעד, לא עבירה ולא שום כח שבועלים יכולים לכבות את בהירות האמונה שלך אני וכל אשר לי.

ועל פי האמור י"ל עניין צירוף שם הו"ה של חדש אלול היוצא מסופי התיבות של הפסוק (דברים י) וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצואה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו. דהנה בפי' וצדקה תהיה לנו כתוב הרמב"ן, שקיים על מד"כ לעיל לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה, שמרמו בו על שכר המצאות, ולכורה מודיע מגיע שכר על עבודת ה', הרי עבר מוחיב לעשות עבודת אדוניו, וע"ז אמרה תורה וצדקה תהיה לנו, שהקב"ה עושה עמו צדקה ונוטן לנו שכר אף שאין מגיע לנו בעצמם. ובאה"ח כתוב דאין פ"י וזה מישב בכתב, והיינו דלפ"ז היה צ"ל וצדקה עשה לנו, ומדובר כתב וצדקה תהיה לנו. וע"פ הדברים י"ל פ"י וצדקה תהיה לנו, הינו שכל שמירת המצאות תהיה לנו כמו

שנתן לו וזאת מלכתחילה וה' נתן וה' לקת. וכן הוא גם בכל קיומ המצאות שמקיים הרי הקב"ה הוא הנוטן לך כח לעשות חיל. כאשר יהודי מניח תפילין, הקב"ה הוא שנתן לו את היד להניח עליה תפילין, נתן לו את התפילין וננתן לו את המחשבה להניח תפילין, ושום דבר איינו משלו, שכן לו לא כח טפסל לאדם שכר על המצאות, כמו שהוא, כאשרו שהוא עשה זאת וננתן משחו بعد קיומ המצואה. והוא אומרו תנ' לו משלו אתה ושלך שלו, אתה כולל את כל מהותך שכולה שלו.

וכאמור זה עניינה של מצות צדקה, שיסוד ושרוס המצואה הוא אמונה, שייהודי מחויב להאמין בכל מה שיש לו איינו שלו אלא של הקב"ה שאתה ושלך שלו. וכך במצואה זו נאמר ולא ירע לבבך בתוך לו כי זה עיקר המצואה, ולא רק עניין של כונה טהורה כמו בשאר כל המצאות, או כנותן צדקה בפני הכבוד שזו רק פניה ומחשבה רעה אך המצואה עצמה קיימת, כי אם ירע לבבך בתוך לו שעושה זאת בלב בבד הריזו פגם באמונה וסתירה לכל מהותה של מצות צדקה שהיא אמונה שתן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכאיilo לא קיים כלל את המצואה. והוא ע"ד שפירש ברן הס"ק מסלוניים זי"ע הפסוק אם יtan איש את כל הון ביתו באחבה בו יבזו לו, בזוע בגין לו שיבזו לו אם הוא נותן את כל הון ביתו באחבת ה', הרי זו לכורה הנtinyה הגדולה והבטובות ביותר, אלא שאם יtan איש את כל הון ביתו, שהוא מרגיש שווה שלו והוא הנוטן, מגיע לו שbezvo יבזו לו. יהודי צריך לדעת שככל מה שיש לו הוא של הקב"ה ואני לו כלום משלו, אלא לך אני וכל אשר לי, ואני נותן מאומה משלו.

ולכן אין ישראל נגאלין אלא הצדקה שנאמר ושביה בצדקה. כאשר ישראל מגיעים לדרגה של קיומ מצות צדקה בתכילת השליטות, בנסיבות האמונה שלך הכל ומיד נתנו לך, הרי זו גאותך ישראל, הן גאותך כלל ישראל והן גאותך הפרט. ובՃאית בגב' (ב"ב י). אדם נותן פרוטה לעני זוכה

וזוהי העבودה של חדש אלול, שהיהודים יבטל את עצמו לגמר להשיית בבחיה לך אני וכל אשר לי, וכמיש"כ הרה"ק מברדייצ'וב ז"ע בקדושת לוי, שידוע כי אין יום הכהנורים מכפר עד שיבטל את עצמו ואת כל מה שיש לו להשיית. וכמרומו בר"ת של אלול, אני לדודי ודודי לי, אני לדודי, כל מה שיש לי הריני מבטל להשיית, ולכך דודי לי, הקב"ה נותן לי שכר אף שאינו ראוי זה.

זה עניין ושביה בצדקה, מדובר דוקא הצדקה ולא בתורה או בשאר מצוות ומעשים טובים, אלא כמאה"כ (דניאל ד) וחטאיך הצדקה פרוק, כי אין יכול יהודי לשוב להשיית לאחר שחטא, הרי ע"י החטא מתהווה מחיצה של ברזל ביןו להשיית ונתרחק ממנו ית' ביותר ואיך יוכל עוד לשוב. רק ע"י ושביה הצדקה, ששורש מצוות הצדקה הוא שהיהודים מבטל כל מה שיש לו להשיית שלך הכל, שהוא ביטול המצוות לגמר, עי"ז יכול לשוב להשיית. ולכן שcola הצדקה כנגד כל המצוות, כי תכלית כל המצוות היא שהיהודים יהיה דבוק בהשיית, ופנימיות מצוות הצדקה היא ההתקפות יהודים מבטל עצמו לגמר להשיית ושב להיות דבוק בו ית'.

במצות צדקה, כמו ששורש מצוות הצדקה הוא האמונה שהיהודים מאמין כי לך אני וכל אשר לך ואין בידו כלום רק הכח העליון שהקב"ה נותן לך, על דרך זה נשמר לעשות את כל המצווה הזאת, שבכל המצוות הנוגעות לגוף או לממון צריך היהודי להאמין שאנו נתן מאומה שלו כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ואלמוני הכח שהקב"ה נותן לך לא היה יכול להגיע אפילו אבר מאבריו. וזה אומרו כאשר צונן, שע תכלית הכוונה העליונה שצונן השהיית בכל המצוות שנקיימן באופן של מצוות הצדקה, מתוך אמונה זו שתן לך משלו שאתה ושלך שלו, שנדע כי שלך הכל ומידך נתנו לך ואין אנו נתונים כלום משלנו בקיום המצוות. ועל החלק הזה מקבל היהודי שכר, אף שע"ז המצווה לא מגיע לך שכר שהרי איןנו נתן מאומה שלו, וכן בדברי הרמב"ן הנה' שאין מגיע גמול לעבוד על עבודה אדוננו שהרי הוא מחייב בדבר, אלא השכר הוא על אהבת ה' ועל השמהה של מצווה שיש לך שהוא שמח על שוויכחו הקב"ה באפשרות לקיים המצווה. וכך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש במעשהתו, שהוא חסד השהיית שכאשר היהודי שמח במצוות נתונים לך שכר על זה במעשהתו, כאילו שעשה בזה משחו.